

200 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ВЕЛИКИЯ БЪЛГАРИН ГЕОРГИ РАКОВСКИ

**ИДЕОЛОГ НА БЪЛГАРСКАТА
НАЦИОНАЛНА РЕВОЛЮЦИЯ,
ВЪЗРОЖДЕНЕЦ, ПОЛИТИК,
ДЪРЖАВНИК, ПИСАТЕЛ,
ПОЕТ, ЖУРНАЛИСТ, ИСТОРИК,
НАЦИОНАЛЕН ГЕРОЙ НА БЪЛГАРИЯ**

На Раковски дължим най-ярките
символи на бъдещата българска
държавност - ЛЪВЪТ като знак на
българската войска, девизът «СВОБОДА
ИЛИ СМЪРТ», ЗНАМЕ, ПЕЧАТ,
униформите на легионерите, военната
полиция, учреденото «ВЪРХОВНО
НАЧАЛСТВО» (временно правителство).

ИВАН ВАЗОВ - „РАКОВСКИ“

*Мечтател безумен, образ невъзможен,
на тъмна епоха син бодър, тревожен,
Раковски, ти дремеш под бурена гъст,
из който поглежда полусчупен кръст.
Спи, дреми, почивай, ти, който не спеше,
ти, който беше вихър, котел що кипеше,
над някакъв злобен, стихияен огън.
Спи! Кой ще разбужда вечния ти сън?
Природата вещи беше се събркала:
тя от теб да стори гений бе искала,
затова в глава ти, като в една пей,
фърли толкоз пламък и възторг горещ,
но друг таен демон се намери тамо:
ти стана създание от крайности само,
елемент от страсти, от злъчка и мощ,
с душа пълна с буря, с блясък и със нощ.
Твоята вражда беше вражда сатанинска,
твоята любов беше любов исполнска,
любов без съмнение, без свят, без предел,
що кат кръст огромен ти беше понел.
Твоят символ беше: смърт или свобода,
сънят ти – Балкана, кумирът – народа,
народа с безчестие и с кръви облян.
Твоят живот целий беше един блян!...*

КРАТКА БИОГРАФИЯ

Георги РАКОВСКИ е роден на 2 (14
нов стил) април 1821 г. в гр. Котел в
семейството на богатия, но родолюбив
търговец Стойко Събев Попович и
неговата съпруга Руска Мамарчева.
Рожденото му име е Съби Стойков Събев.

Учи в Котел, след това в Карлово, а през
1837 г. постъпва в най-престижното
гръцко училище – Великата школа
в квартал Куру-чешме в Цариград,
където променя неговото име на Сава
Стефанидис. Завършил обучението си
през 1840 г., през лятото на 1841 г. под
името Георги Македон (Раковски) са
установява в гр. Браила и застава начело
на революционна акция, която е известна
в българската история като Браилски
бунт от 1842 г. Заловен, осъден на смърт,
той успява да се спаси и живее година и
половина в гр. Марсилия, Франция.

Завърнал се в родния Котел през 1844
г. с ново име Георги Раковски, той е
наклеветен от местни туркофили, че е
бунтовник и заедно с баща си Стойко лежи
повече от три години в затвор в Цариград.
След като излиза от затвора, Раковски е
адвокат и търговец в турската столица,
като взема активно участие в борбата
за църковно-национална независимост
на българската църква от Вселенската
гръцка патриаршия.

При избухване на Кримската война през
1853 г. Раковски успява да стане преводач
в щаба на турската армия. През декември
1855 г. Раковски се прехвърля в Румъния,
а след това в Австро-Унгария, където
издава някои от своите произведения.
През март 1858 г. той се установява в
Русия. От април 1858 г. до януари 1860 г.
Георги Раковски живее в гр. Одеса. Тук той
обнародва през 1858 г. своя първи „План за
освобождението на България“. В началото
на 1860 г. Георги Раковски се установява в
сръбската столица Белград, където издава
първия български революционен вестник
„Дунавски лебед“ (1860-1861г.). През 1862
г. той организира и ръководи Първата
българска легия в Белград в състав от
около 600 души. Това е военно училище,
в което сръбски офицери обучават на
военно дело бъдещите командири на
българските въстанически отряди. След
разпускане на Легията, Раковски е
изпратен от сръбското правителство с
дипломатическа мисия в Гърция и Черна
гора за общи действия срещу османската
империя.

През 1864 г. Георги Раковски се
установява в Букурещ, като в края на 1866
г. създава революционната организация
«Върховно народно българско тайно
гражданско началство» (ВНБТГН), за
което е утвърден за председател. За да
обедини силите на въоръжената борба
за освобождението на България, Георги
Раковски написва и последния документ
„Привременен закон за народните горски
чети за 1867-мо лето“. Той организира и
двете чети с войводи Панайот Хитов и
Филип Тотю, преминали от Румъния река
Дунав през лятото на 1867 г. в поробена
България.

Георги Раковски почива на 9 октомври
1867 г. в Букурещ, където е погребан. През
1885 г. тленните му останки са пренесени
в София, след това през 1942 г. в родния
му град Котел, а през 1981 г. са положени
за вечни времена в специално изградения
Пантеон в гр. Котел.

ЧЕСТИТО ВЪЗКРЕСЕНИЕ ХРИСТОВО!

**Уважаеми
старозагорци,
Уважаеми гости
на Стара Загора,**

**Великден е един от
най-светлите и благословени
празници в нашия живот.**

**Нека Възкресението
отвори сърцата ни за обич и всеотдайност,
за милосърдие и искрена човешка взаимност.
Христос Воскресе за всички нас, за да повярва-
ме, че доброто наистина съществува и само
то ще промени живота ни, ще ни направи по-
щастливи и одухотворени.
Радвайте се на здраве за Вас
и семействата Ви, вяра, сили
и оптимизъм!**

Христос Воскресе!

**Живко ТОДОРОВ,
Кмет на Община Стара Загора**

ЗМЕЙ ГОРЯНИН

(Светозар Акендиев Димитров)
11 януари 1905 - 25 август 1958
(Други псевдоними на Змей Горянин:
Камен Къцов, Стоимен Найденов,
Селестен, Станимир Станев, Аджер,
Димитър Соколов, Марин Василев,
Захари Лютаков и др.)

ЛУНАТА

Луната - рибарка засмяна -
копринена мрежа плете;
кой ли душа замечтана
във нея със смях ще вplete?

Томинах моите години...
И аз се загледах нощя
в небето високо и синьо
и в ниските селски къщи.

Луната сега ме разсмява,
разсмява ме споменът стар, -
не тя е рибарка красива,
а аз бях злочастен рибар...

КИПЯЩО ОТ ЖИВОТ ДЕТСТВО

Често съм си мислил откъде идват жизнеността, виталността, сърдечността в стиховете на **Петя ЦОЛОВА** – една от най-изявените съвременни български поетеси. Сега, като прочето нейната „Среднощна изповед“ пред Богомила Атанасова, мисля, че мога да си отговоря. Всъщност отговата тя сама е дала, отпечатан върху гърба на книжната корица: „Оня мил, някогашен градец – родният. За мен не точка, а непрекъсната удивителна!“

Любовта към родния край, към благодатната земя на Мизия – ето откъде извира силите й, то е като у Антей.

ХАМЕЛЕОН

Другарят —
господин —
бай Атанас
стои на сигурна позиция:
да бъде винаги на власт
и никога във опозиция!

НАДЕЖДАТА

Един през друг се хората изреждат
съвет да дават: как се управлява,
но — слава Богу — имаме надеждата,
че Бог рога на крава зла не дава!

СВЕТОВНИТЕ СЪБИТИЯ

Така се днес развиват
световните събития,
че шом се не посвива -
пак бит ще бъде бития.

КУЛТУРАТА

Не се гневя, когато някой каже,
че нямал си културен вкус и дух:
на хората културните багажи
най-често са възглавници със пух.

КАРЛ МАРКС

КАТО БЕДНЯК УМРЯЛ
уж бедните за да живеят,
но с неговия „Капитал“
днес търтеите богатеят.

ТАКА Е НАРЕДЕН СВЕТА,

че всяко зло е за добро,
загубил ли си съвестта –
намираш злато и сребро.

НА ЕДИН ПОЕТ

Че ти не си поет — не е беда, —
не са поети твърде много хора;
бедата, драгий, идва от това,
че пишеш и печатиш без умора.
1950

БЪЛГАРИЙО, ЛЮБЕЗНА,

Как хубава си ти!
Където да излезна –
зад мен агент слухти...

ЕДВА ЛИ ИМА
В ДВЕТЕ ПОЛУШАРИЯ
Държава като нашата България?!
Където всеки търси свободата,
а сам си тика игото в главата...

НА ИВАН ВАЗОВ

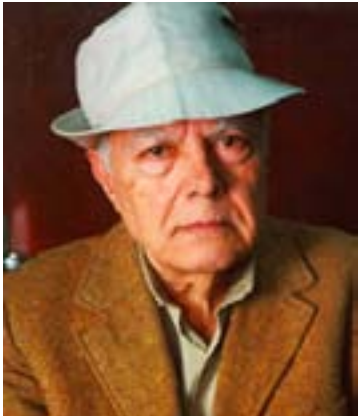
Измина век, а векове ще минат
и твоите песни все ще се четат.
Но пак добре, че овреме почина,
та се изплъзна от Народен съд...

В БЛАТОТО

На живота в блатото
все така си става:
все потъва златото,
а боклукът плава.

ИСТИНАТА

Човек се ражда, без да ще,
живее сетне ще не ще.
И тази истина разбира,
едва когато умира.

РАШКО СТОЙКОВ: АКО ДНЕСКА СИ ПОВАЛЕН, ЗНАЧИ УТРЕ ЩЕ ПОБЕДИШ!

Един от поетите, който винаги ме е впечатлявал с категоричността, мъжествените интонации и непоносимостта си към приспособленчеството и конформизма, е **Рашко СТОЙКОВ** (1934-2014), един от плеядата старозагорски поети. Ваметта ми си останали редица негови емблематични стихотворения като „Балада за Христо Ботев“, „Рецинал в Гарнизонното стрелбище“, „Камък с трапчина“, „Гробът на Левски“ и редица още, характерни с нравствения си максимализъм и извисеност над човешката съета и дребнавост. Своеобразен връх на неговото творчество е поемата му „77 стъпала“, едно поклонение пред паметта на Гео Милев и ярка поетична метафора за съдбата на поета в условията на жестокост и подла действителност. През 2001 г. Рашко Стойков гостува в Свищов заедно с поетесата Маргарита Петкова, белетриста Виктор Пасков и литературния критик Иван Гранитски (беше по времето на тогавашните избори за президент) и бе любезен да отговори на въпроси на своите почитатели. Може би си струва неговите размисли да бъдат припомнени...

„Как се чувства днес един български поет? Не смятам, че той трябва да се чувства по-различно, отколкото преди десет или сто години. Разбира се, не само поетите, но и целият български народ живее в момента доста притеснено, но той е преживявал и по-страшни години и съм убеден, че ще преодолее и сегашното трудно време.

Колкото до самия мен, опитвам се да живея с чувствата и мислите на своите близки, на хората, които познавам и които ме познават. За истинския поет няма „мъртво“ време, той просто трябва да бъде честен и да изразява искрено и смело своята творческа и гражданска позиция. Това е неговата мисия и никакви други съображения не би трябвало да има за него. Аз имам едно стихотворение, което започва така: „Предадоха ме толкова идеали,/ остана ми единичният кураж,/но малко ли е, господ в парцали, че звездното небе е покрил наш?“ Според мен безкомпромисността и адаптивността не влизат в противоречие. Един творец трябва преди всичко да изразява истината, защото фалшът е изкуството и в частност в поезията винаги се улавя и никога не се прощава. Може би най-точно изразява поетическото ми кредо и непрехващия ми оптимизъм стихотворението с иначе малко лековатото заглавие ”Тесничка за подвърсване с уста“, в което има такава строфа: „Ако днеска си повален,/ значи утре ще победиш./ Само едно помни от мен:/ Сечи клона, на който висил!“ Вярвам, че българската поезия ще надживее бездуховността и консуматорското начало, които днес са доминиращи в битието на българина и изобицо в съвременния свят. По този повод ще цитирам едно друго мое стихотворение, в което казвам: „Каквото и да се случи на България, поне петима български поети ще продължават да пишат, макар и мъртви!“

Людмил СИМЕОНОВ

Пенчо ЧЕРНАЕВ

ПЪРВАН СТЕФАНОВ ТРЯБВАШЕ ДА СТАНЕ НА 90

„Почти пазарджиклият“ бе сред първите в поезията и последен в себизтъкването

Точно в първия ден на новата година се навършиха 90 години от рождението на Първан Стефанов. За всички нас, хилядите му приятели, почитатели и читатели, беше привилегия от съдбата, че можехме да общуваме с този поет. За жалост днес все по-рядко срещаме името му в новите литературни издания. Емблематично е неговото участие в духовния живот на Пазарджик, където работеше като драматург на местния театър „Константин Величков“ през 80-те години. От този период датира и моето близко познание с него. Иначе в течение на десетилетия се бях докосвал до стиховете му от страниците на в. „Литературен фронт“. Приятелството ни беше скъпо – не само с него, но и със съпругата му, проф. Надежда Драгова, с които организирахме съвместни срещи в София и Пазарджик впоследствие...

Първан Стефанов дойде в нашия град на 4 октомври 1985 г., когато се учреди Писателското дружество в Пазарджик и окръга. За пръв председател бе ръкоположен Димитър Методиев – или „назначен“, както той се изрази пред нас. Димитър Методиев прие това назначение с открито нежелание, а и нямаше време за това като съветник на Тодор Живков). Работата падна върху плещите на Първан Стефанов, който бе избран единодушно за заместник-председател на тази новоучредена творческа организация, и на Венко Христов (за неговия принос вече припомнихме на страниците на „Знаме“). Първан пое в компетентните си ръце ръководството, понеже поетът от Белово се весна само веднъж сред пишещите братя. И зам.-председателят на дружеството със своя опит, професионализъм и компетентност привлека като магнит местните творци, увеличайки ги в спецификата на литературното поприще. Под негово ръководство се организираха литературни премиери, срещи, четения в Клуба на децата на културата и в съществуващия по това време Дом на писателя на ул. „Република“ 3.

Първан бе причината за тласък на литературния живот под пазарджикското небе. Удивляваше ни неговата отзивчивост, подкрепа, постоянно общуване. Трябваше да отбележим, че Първан си бе завоювал солидни позиции сред родния писателски свят, но му бе чужда всяка надменност. В същото време отхвърляше всякакви хвалебствия по негов адрес. Ще дам пример как избягваше да се самоафишира и да участва в литературни конкурси. Спомням си колко го огорчи наградата „Златния ланец“, присъдена му за литературен конкурс, организиран от редакцията на в. „Труд“. Тогава се беше страшно обидил на поета Иван Динков, който без негово съгласие предложил стихотворение на Стефанов и го направил „участник“ в това престижно състезание. Но това бе човек, чужд на каквото и

да било себизтъкване. Но за другите не се щадеше. Посрещаше с грейнали очи всяка сполука на колегите си.

Първан СТЕФАНОВ е роден на 1 януари 1931 г. в с. Чепърлянци, Годечко. И понеже, както ми е разказвал, като първото дете в семейството и роден в първия ден на годината бил кръстен Първан. Завършва гимназия в Годеч, след това славянска филология в СУ „Св. Климент Охридски“. Работи като учител в Мездра, но още като гимназист и студент има трайни интереси към литературното творчество. Особено го влече поезията. Постепенно загърбва учителската професия, установява се в София и се отдава на активна редакторска дейност. Започва като редактор във в. „Народна младеж“ и сп. „Младеж“, за да продължи в Българска кинематография, издателство „Български писател“, а по-късно и драматург към театрите във Варна, Хасково, Пазарджик и театър „София“. Потопя се в света на Мелпомена, а на някои песни е съавтор със съпругата си проф. Драгова – „Еретичи“, „Има бог Перун“, „Женски години“. Все по същото време издава и първите си самостоятелни поетични книги – „Соколови пера“ (1956), „Сред пробудените стени“ (1957), „Песни за гнева и радостта“ (1958), „Далечните обещават“ (1962), „Пътуване към усмивката“ (1964), „Насрещно време“ (1966) и други.

В стихосбирките си Първан Стефанов грабва читателя с изискания си художествено-естетически усет и оригиналния езиков почерк. Винаги е бил невероятно нахочив в творческия процес, с атрактивната си актуалност и сюжетно-тематичното многообразие. Никога не робуваше на нечни заръки, били те и партийни, а изливаше на белия лист заръките на честното си човешко сърце. Затова и в стиховете му битуват, както радостта и възторгът от стремителния възход на родината, така и съмнението, разочароването от нравствените деформации и размиването с високите социални идеали. Тези деструктивни социални процеси намират място в творбите му „Арматура на барабани“ (1973), „Диагноза“ (1982), „Премълчана любов“ (1983) и др. Поетът искрено и дълбоко более и страда като вижда, че гоним човека от себе си. Това обяснява и минорната обогрненост на редица негови стихове. Например в стихотворението „Убихме Христа“, посветено на Добри Жотев, той пише:

И все по-самотни бродят поетите.
И вият космически ветрове.
Страх ме е, страх ме е от народи,
които не четат стихове.

Или в стихотворението „Болка“:

Но мен ми е страшно, че още /и често/
от снимки, от сцени и от екрани
самодоволството –

Апри МАТИС. Рисушка

нравствено и тленно -
потупва Висоцки и му нанася рани.

Колко тревога лъха и от стихотворението му „Отчуждаване“:

Студени улици, студени здания.
Студено ми е като никой път.
Превърнали сме дните в разстояния,
които вече страшно ни делят.

Само че Първан Стефанов не се затваря само в парливата социално-гражданска тема. Немалко негови творби ни препращат към примамливия свят на детето, към хората и природата...

След като се прибра отново в столицата, той не престана да живее с пулса на пазарджикското духовно битие. При всяко мое отсканане до София му позвънявах предварително, той обикновено зарязваше всичко и се срещаме често в популярното преди години писателско кафене на ул. „Ангел Кънчев“ 5, къщата-музей „Иван Вазов“ или в известния аперитив „При Мария“ под Столичната библиотека. Във фокуса на нашите разговори неизменно попадаше литературният живот в града на Константин Величков. Прехвърляхме имена на колеги, издадени книги и други културни събития. Никога не отказваше показана гостуване в града ни. Спомням си с какво желание прие идеята да представи през 1992 г. посмъртното поетично издание „Завещание“ на Рангел Пейков (известният наш поет и журналист е възпитаник на съпругата му проф. Драгова в Софийския университет). Та тогава, в подземното заведение на Младешкия дом, пред множество близки и приятели на автора, пред много пишещи братя, Първан разкри с удивителна вещина дълбоката философия и художествено-естетическа същност на изданието и неговия покоен творец. Подобна чест е оказвал и на мен. Помня, че на 14 май 1997 г. Велин Георгиев организира премиерно представяне на поетичните ми книжки за деца „Песенно звънче“ и „Весело утро“ - в националния литературен салон „Старинният фойтон“, но му се наложи спешно да постъпи в болница. Първан се отзова веднага и пое авторитетно ролята на водещ и бе аплодиран от публиката, сред която бяха немалко водещи наши поети и писатели като Яко Молхов, Евтим Евтимов, Иван Динков, Янко Димов, Иван Спасов, Благовеста Касабова, Георги Марковски...

Първан го направя, защото обичаше Пазарджик. Неслучайно на една от книгите му има дарствен надпис: „На Продрум Димов – приятелски спомен! Първан Стефанов – почти пазарджиклия - 29 ноември 1998 г. София“

Този „почти пазарджиклия“ за жалост си отиде ненадейно на 31 декември 2012 г. В последния ден на годината – така както бе дошъл с името си в първия неин ден.

Продрум ДИМОВ

Първан СТЕФАНОВ

ИМПРЕСИЯ

Тази нощ, по своему лирична,
след салютите и след ча-ча
малко странно,
малко непривично
балканджийска гайда прозвуча.

И мелодията на гайдара,
като селянка в града дошла,
спря стъписана на тротоара
пред бушуващите кола.

И не смее да прекрачи даже.
Живат в града на Константин Величков.
Прехвърляхме имена
на колеги, издадени книги и други
културни събития. Никога не отказваше показана гостуване в града ни. Спомням си с какво желание прие идеята да представи през 1992 г. посмъртното поетично издание „Завещание“ на Рангел Пейков (известният наш поет и журналист е възпитаник на съпругата му проф. Драгова в Софийския университет). Та тогава, в подземното заведение на Младешкия дом, пред множество близки и приятели на автора, пред много пишещи братя, Първан разкри с удивителна вещина дълбоката философия и художествено-естетическа същност на изданието и неговия покоен творец. Подобна чест е оказвал и на мен. Помня, че на 14 май 1997 г. Велин Георгиев организира премиерно представяне на поетичните ми книжки за деца „Песенно звънче“ и „Весело утро“ - в националния литературен салон „Старинният фойтон“, но му се наложи спешно да постъпи в болница. Първан се отзова веднага и пое авторитетно ролята на водещ и бе аплодиран от публиката, сред която бяха немалко водещи наши поети и писатели като Яко Молхов, Евтим Евтимов, Иван Динков, Янко Димов, Иван Спасов, Благовеста Касабова, Георги Марковски...

Някой ще рече: - Анахронизъм! -
А пък то е болка, впила зъб
в атлетическия организъм
на века, подпрял звездите с гръб.

Ние можем да я отречем.
Ние можем да я заглушим.
Ала ти ни страбчава, за да вземе
лихвите, които й дължим.

Тя не е шевица пъстроткана
върху дяловския ни елек.
А е вик на незарасла рана,
дето още търси своя лек.

СЛУЧКА В ГОРАТА

Прокрадна се злодей. Топор се мярна.
И заскочих от удара дъба.
Вбесн го страшната неблагоприятност
на братята му зад гърба.

- Защо не се изпречихте пред него?!
Защо не го премазахте от бой?
Затуй ли ви закрилях в бури, в жегата?
Ах, как ви съжалявам, боже мой...

... Живели цял живот в несправедливост,
без спомен за небе и без борба,
убогите дървета мълчаливо
приеха укора като съдба.

Подпрели сянката му величава,
те се смалиха в своята нищета -
изгубили рефлекс да различават
безчестнето от честта...

МОМЧЕ

Когато тръгвах за града, край село
на хълма някакво момче остана -
каскаета си пред равнината снело,
с коса - от лятната дъга огряна.

И то така си и остана горе.
Не ме сподиря. Притесни се нещо,
че панталонките му много скоро
ще окссят и ще стане смешно.

А мен ме грабна веселият шемет
на нови пътища, на нови стрехи...
И все вървах. И винаги навреме
си сменях омалвяващите дрехи.

А горе -
уловено за дъгата,
момчето се люлее върху хълма.
И се боя от она миг, когато
тя ще се скъса и ще стане тъмно.

ЦЕННО ЕЗИКОВЕДСКО И ЛИТЕРАТУРНО НАСЛЕДСТВО

Христо Първев (1927-2007) вляво, Милена Цанева в средата, Георги Германов (1926-2012) вдясно

Наскоро през м.септември 2020 г. излезе книгата „Броеницата. Из гънките на паметта“ от чл. кор. на БАН проф. д-р Милена ЦАНЕВА. По повод на тази книга си спомних, че в края на 50-те години срещнах в един от кабинетите на Софийския университет асистентите Христо Първев и Милена Цанева. Бях уверен, че в „Броеницата“ ще намеря снимка на двамата от онова време.

Проф. Христо Първев е български езиковед. Завършил Българска филология в Софийския университет. Специализирал чешки език и съвременно езикознание в Карловия университет в Прага.

Научните му интереси са в областта на съвременния български език и историята на българския книжовен език. Бил е професор по съвременен български език в Софийския университет; лектор по български език в университета в Упсала, Швеция и в Гьотингенския университет, Германия; гост-професор в Московския университет; научен секретар на Единния център за езици и литература при БАН. Проф. Христо Първев е един от авторите на „История на новобългарския книжовен език“, издателство на БАН.

Днес научната дейност на проф. Георги Германов също бележи своеобразен юбилей – първите му публикации са от далечната 1951 г. През целия този 55-годишен период той създава едно внушително по обем изследователско дело: автор е на 9 самостоятелни книги и на около 250 сериозни и приноси научни студии и статии в полето на руската литература и на българо-руския културен и литературен диалог, като една част от тях са публикувани в руски и други чуждестранни издания. Централно място тук заема търсенята му върху ключови моменти и явления от историческото развитие и художествената система на руската класическа литература. Заслужава да се открийт особено книгите му за редица бележити дейци на руската словесност от XIX в.: «Драматургията на Лермонтов» (1964), «Гогол - художник реалист» (1964), «Тургенев и неговият роман «В навечерието» (1967), «И.С. Тургенев» (1980), «А.С. Пушкин» (1984), «Лермонтов. Личност и проблеми» (2001). Всяка от тях съ-

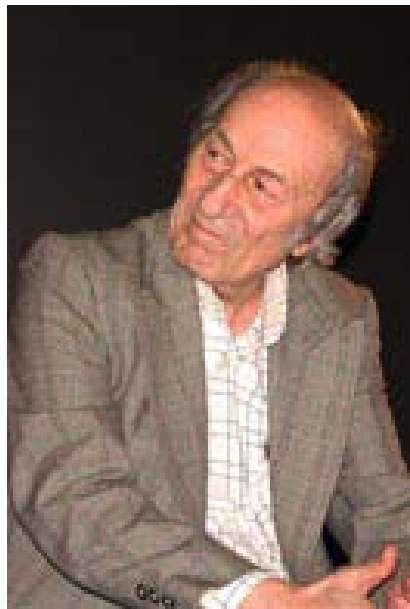
държа ценни приноси, които обогатяват представите ни за универсализма, хуманизма и реформаторските художествени открития на руската литературна класика от нейния «златен век». Капитален изследователски труд и своеобразен синтез на дълголетните проучвания на видния български славист е голямата му книга „Върхове на руската класическа литература“ (1982), посветена на най-ярките и емблематични явления на руската класика – от Пушкин до Чехов, а също и на важни аспекти на българо-руските литературни отношения. Фундаменталната му монография „Окървявено навечерие“ (1976) е най-машабното, стойностно и единствено по рода си изследване върху българската тематика в руската литература, чийто родоначалник е А.С. Пушкин. Създадена върху изключително богат документален и историко-литературен материал, книгата основателно разглежда българските мотиви и образи на цялостен, непрекъснат и сложен процес, осмислен и проектиран в общия контекст на всемирната отзивчивост на руската духовност. Проф.Германов беше мой преподавател по руска класическа литература.

Проф.Милена Цанева е дъщеря на литературния критик акад. Георги Цанев, един от септемврийската четворка заедно с Никола Фурнаджиев, Асен Разцветников и Ангел Каралийчев. Майката е поетесата Пенка Цанева-Бленика. Чл.кор.на БАН проф. д-р Милена Цанева е родена през 1930 г. в София. Тя е литературен историк и критик в областта на българската литература след Освобождението. Автор на 14 книги и многобройни студии и статии. Дългогодишен преподавател в СУ "Св.Климент Охридски", като в периода 1980 – 1993 г. е ръководител на Катедрата по българска литература. Две десетилетия работи в Института за литература – БАН. В периода 1976 – 1990 г. е зам.главен редактор на Списание „Литературна мисъл“...

Трима талантливии преподаватели от Софийския университет оставили ценно езиковедско и литературно наследство на поколения студенти и изследователи.

Никола ЧОЛАКОВ

ИВАН ГРУЕВ ТРЯБВАШЕ ДА СТАНЕ НА 85

Роден е на 11 април 1936 г. в Стара Загора. Завършва българска филология в Софийския държавен университет, след което работи като учител в Нова Загора, редактор в Радио Стара Загора, секретар на Клуба на дейците на културата в Стара Загора и др. Има издадени 13 стихосбирки, автор е на десетки пиеси, разкази, фейлетони, епизми и сатири. Негови стихове са печатани в литературни сборници, в централния и в местния печат. „

Иван Груев е носител на Орден „Кирил и Методий“ - трета степен, на Наградата за поезия „Николай Лилиев“, на наградата „Стара Загора“, на редица награди от национални литературни конкурси. Починал е на 18 март 2013 г.

Светът и аз – какъв абсурд! Никога не бихме се разбрали. Той – безскрупулен, жесток и груб, аз – един палачо от парцали.

Спорът е обречен и отчаян, но на помощ никого не викам – знам, че ще ме смачка и накрая в кош за боклук ще ме натика.

А когато мине вехтошарят, може да ме вземе за подарък на момче, в което се повтарям – утрешен палачо, само че по-малък.

Със костюма от кариран плат, пременен, изгладен и напудрен, ще живея в друг абсурден свят, аз самият – още по-абсурден.

Илюзията свършват като вино. Заблудите след време чак болят. Аз бях щастлив, докато бях невинен за тъжната гримаса на света.

Но синах в улея последното си жито и в шепата си сбрах брашното бяло, а пак от воденицата долита гласът на стъпненото кречетало.

Животът – подареното страдание – блести с цвета на есенните листи... След толкова постигнати желания, възможно ли е още да сме чисти?

Сред тишината на забравените клетви, пред Истината – таз вълчица гладна, с крилата си, във храстите заплетени – няма сме само ангели пропаднали?

И колко са щастливите – невинни за тъжната гримаса на света? Илюзията свършват – като вино. Заблудите след време чак болят.

И аз ще мина своя тъмен праг настане ли уреченото време – с приятел ли ще тръгна или враг, обвит в мъгла, ще дойде да ме вземе?

На масата едно самотно цвете ще рони листите си речедави, отвън ще тропа вятърът, бюфета ще скърца със прогнилите си стави...

Животът ще върви по своите коловози, разкаляни от подлоост и измами и ще пъфтят нетърпеливи рози, безчувствени към всички земни драми.

Ще стигна по пътеките си сини до мой дом, в познатата ми стая, а вие тук ще бъдете невинни едва когато аз ви оправдая.

ПОЕЗИЯ

Влюбих се в нея, а тя ме докара до лудост и пълна амнезия, а още не съм й намерил дамара на старата дама Поезия.

Прекрасната вещица! Така ме омая, че си загубих ума и езика... С нокът ме перна и ме запрати в безкряя в ушите на глухи да викам.

След толкова идоли ме накара да лазя, а той е пълен с насмешка... Но нито една не успях да намразя от кордебалета на нейните музи.

Слушам гласа й прехласнат, а той е пълен с насмешка... В живота понякога търсея и щастие – но това е съвсем по човешки.

ПРОКЪЛНАТИЯТ ДЕМОН

След Бог и хората ме прокълнаха, а Сатаната с ярост от ада ме изгони, останах сам и в мрака полетях, а там няма време и сезони.

Безкраен мрак и пустота, в която дори чуволите бих искал за приятел. И сам проклех света, и си приех съдбата, и себе си превърнах във разятие.

Тогава почнах да строя вселени – от монти илюзии, надежди и стремежи – и Времето започна да тече през мене, началото и края на нещо да бележи.

И сътвореното започнах да обичам, и светлина видях над мен да пада... И вместо демон, станах бог на всичко, което сам от себе си създадох.

Отдалечавам се от всичко и от себе си, износвам त्याлото си като стар костюм, съставям само от лета и есени, животът ми е сбор – с едно наум.

Аз нямах пролети, а зимата е после, от лятото – като от пеш – излизам гол и в днешната си есен високосна преглъщам своя зальт – хляб и сол.

Без чувството за радост и тъга, лети надолу падналият плод – не съм и подлозирал досега, че въздухът е място за живот.

Увяхват хризантемите, а тясно сърцето е за оня странен зов към хиляди неща – за ново щастие – а пък към тях – едно наум – Любав.

ПЪТ ПОД СВЕТЛИНИ И СЕНКИ

„Спомените не са изсушени цветя и реликви, а жив, преперещ, пълен с поезия свят.“
К.ПАНСТОВСКИ

Проф. д-р Стефан СТАНЕВ, до скоро завеждащ отдел в Природонаучния музей в Пловдив и преподавател в университетта на същия град, издал 40 книги в областта на ботаниката, за бележити български ботаници, чуждестранни изследователи на флората и фауната у нас, разкази и десетки очерци за дейци на изкуството и културата, днес ни изненадва с новия си труд - мемоари „Светлини и сенки по пътя“.

Роден е в с. Драганово, В.Търновско - онова буно село, жителите на което учат Европа на градинарство и първи придобиват облик на европейци, преди да станем такива днес. Родната къща на Стефан Станев е в Долната махала на селото, а само тя е открила трима професор и още толкова художници и поети.

Над жизнения път на Стефан Станев от Драганово, през Търново и София до Пловдив, са греели светлини, но е имало и сенки, ала те не могат да помрачат спомена за онова безгрижно детство, останало завинаги в добрата му впечатлителна душа. На него той посвещава много страници със радостни и тъжни случки.

Станев започва своята генеалогия от Горски Долен Тръмбеш, родното място на бащата и на близките му, а майка му е от Драганово, където се установява младото семейство в 1937 г.

Момчето расте, обгрижвано с много обич в новата къща, а градината и двора посреща с радост и трепет в душата си всеки път, когато се завърща като странник от далече, събужда се с гукането на гугутките и с първите лъчи на слънцето. Незалчим остава в съзнанието му и сладкият сън в душните летни нощи под звездния покров на сияйното небе. Светлините греят в очите му от щастливите му детски дни, когато играе с другарчетата си, къпят се в бистрите води на Янтра или отива за вода на чешмата при брястовете; бяга с боси крака по поляната в едната ръка с филия, намазана със свинска мас, горьсена със сол и червен пипер, а в другата – с няколко стръка чесън.Може ли сега някое дете, закотвено и въряно до полудя в компютъра, да изпита това? А тези златни дни – мигове така прекрасни, мили и неповторими, феноменалната му памет възпроизвежда със същата сила на чешмата. Но, за жалост, те не са останали непроменени от въвежа на времето, ограбило без жалост неговото детство.

На своята майка той посвещава най-много страници, съхранил общита си към нея като безценен камък. Болен или край огнището, гугушен в нейните skutii, тя му чете приказки от списанието „Детски живот.“

Ярки са и спомените за неговия баща-градинар в Словакия или войник в Сяр и Делегата през 1944 г., обичан и

уважаван в селото труженик.

А гостувайки на своя вуйчо-лесовъд, пред очите на 8-годишното момче за първи път се разкрива красотата на природата с нейното диво и сурово величие на Етрополския Балкан с вековните букови гори, дълбоки долове и поляни с орлова папрат. Но то още не знае, че след време това ще бъде неговата професия на естествоизпитател и учен-ботаник.

Стефан Станев с умиление си спомня и за времето, когато първата му учителка Невяна Петрова отваря очите му за книгите и света и се включва като актьор в училищния театър. Всяка сутрин малката камбанка на тополата го подканя да бърза за Горното училище. А на празника на светите братя Кирил и Методий участва като изивен гимнастик в състезателните игри на учителя по телесно възпитание Петър Петров. Не е забравил и оная весела случка, когато със своите другари-тимуровци „тайно“ правят едно „благородно и похвално дело“ – варосват училищните тоалетни, съпроводени от смях на дечурлигата, надничачи през оградата.

Другият жалон в неговия живот, оформил мирозрението му още от ранно детство, са книгите. И първите, с които се запознава, са тези на Емил Коралов, Джек Лондон, поезията на Хр.Ясенов, К. Константинов, на плеядата български поети и прозата на К. Паустовски.

А родното място на Стефан Станев остава завинаги в сърцето му и в спомените си пресъздава една широка пестроцветна палитра от живота на някога многолюдното и богатото Драганово с вечерното „движение“ на младежите, киното и увеселителната градина „Ялта“. Учудващо е с колко хора е дружил, познавал, с колко другари и приятели е общувал и описал събитията ни. Остават емблематични в съзнанието му: любимецът на драгановските запалняковци – Стасо Куцаров, ветеринарният лекар д-р Борислав Стоянов, секретарят на читалището Иван Коларов, езиковедът проф. Христо Първев, неговите съседни – художници Григор Първев, проф. Иван Бочев и Н. Бъчваров, журналистът Благомир Сираков, музикантът Йордан Суванджиев (Сувана), поетът и преводачът от испански Румен Стоянов, братята поети Йордан и Пеню Атанасови, бай Стоян Куцаров - кирниччията, който на един Първи май манифестира гол, наметнат с чаршаф, скандирайки: „Да живеят, живеят труда!“; и още десетки други. И от всеки е запомнил по една характерна дума или израз: „Не убаво лапи!“ (от Тодор Дживтерев), „Сухо душе риба не лови!“ (от Милка Енчева), „Дръжте ме, ще вляза!“ (от Илко Матов), „Чи туй ни е мач!“ (от Коста Гемов), „Вввини есте диви петли!“ (от Рачо Нотев) и др.

Но не всичко е светлина. Сенките на миналото помрачават очите му и го изпъхват с болка. И Драганово не се разминава с репресията на „народна власт“ след 9 септември 1944 г. Гимназистите Христо Суванджиев и Кольо Хайлазов, членували в „Бранник“ и в „Легияна“ или БЗНС са жестоко малтретиранни, а Христо Гогов, Димитър Чолаков и други заплащат с живота си. Полковник Димитър Марков, участник във войната през 1945 г., е осъден на затвор, защото бил царски офицер, а на градинарските деца не дават ОФ-бележки за следване във висши учебни заведения, ексекутирайки интелектуалците в селото.

С приятели Стефан Станев обикаля околностите на Драганово и повече от

видяното: запустели ниви на Хранов баир, разорани мери, изхранвали някога хиляден добитък, изсечени брястове, разрушени, пресъхнали чешми като оная Гюрген чешма в пазвите на баира, от която искал да пие коларят дядо Иван Първев, преди са си отиде от той свят. Посещава изсъхналите, запустелите лозя в Басановец, вижда и тяхното лозе, потънало в треволяци и бурени, чакано някой да го прекопае и напръска със син камък. А спомня ли си някой колко тонове десертно грозде са изнасяли от драгановските лозя за Европа? Запустял и пресъхнал е и Джултон гъол – природозащитен обект с растителност от Терциера. В гладната 1919 година, за да се изхранят, селяните с повесма събирали по дъното на блатото черните с остри шпове жулуони, наречени дяволски орехчета. А можеха да го спасят само със сто-двеста метра канал от близкия буен поток. Но не би. Царувашото безхаберие и партийна гредомания някога и сега, съсипаха всичко.

Паметник на ГРАДИНАРИТЕ в село Драганово

Очите му гледат разораната поляна, реката, където са ловили упоена риба, местата, където са играли на футбол, чилик, ярка, домуска, и му става тъжно. И още по-тъжно е да гледа съборната училищна сграда в Долната махала, където е учил, и тритежната Тютюновата кооперация, чийто директор, защитил интересите на своите селяни, вместо да му благодарят, че е дал препитание на хората, го съдят. Като „неръководен паметник“ е и бившата ледярна на Стасо Леков, където в миналото са произвеждали отоплителни пещки тип „пернишки“. А неговият внук днес вместо да развие промишленото предприятие на дядо си, развива икономиката и благосъстоянието на американците. Запустяла и ограбена е и емблемата на Драганово – Щирковата воденица на Брега. А по време на преход към капитализъм на некалърниции харизват за стотинки завода в селото, за да пустее и той.

И ако е национализацията на промишлеността съсипаха инициативата на хората, колективизацията обезлюди селата, демократията ги довърши, за да няма ни бащи, ни майки, ни деца.

Днес спомените на Стефан Станев са като видения, към които той се връща да изпита същите чувства на радост и болес за всичко, отишло си без време. За да разбере, че е истински щастлив, когато е посветил живота си на науката и в света на прекрасното; че има за какво да тъжи и да се радва на мигове, които Бог му е отредил, на всичко, мило и незабравимо, което е останало в душата му.

И завършва: „Драганово, моя радост и болка!“ Радостта от златните дни на неговата младост и болката от акордите на залеза!

Петър ИВАНЧЕВ

СТЕФАН СТАНЕВ, СВЕТЛИНИ И СЕНКИ ПО ПЪТЯ, СПОМЕНИ, УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО „ЛАСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“, ПЛОВДИВ, 2021.

Виолета СОЛНИКОВА

ХАЙКУ

Пролет -
полудели
звуци и багри.

Лястовици –
точичи с крилца
под високите облаци.

Цвете съм.
Танцувам
с вятъра.

Дърво на хълма
пази
спомените си...

Цвете от Олимп
достигнах върха
в хербария.

Бърдо от стан на пътя -
тротини спомени
за шарени черги.

Годишните тежат
от мъдрост.
Кога пораснахме?

Силно е
виното на залеза.
Приспа хоризонта.

Горец вятър.
Танц със саби
танцуват тревите.

Тиха вечер,
пъпльдъчи песни
люлеят жистата.

Локва на пътя -
прозорец
към небето.

Снимка на Венеция
и моята въздишка
пред моста на въздишките.

Мартенско утро.
Пишо и Пеню се целуват
в пощенската кутия.

ТВОРЕЦ С ГРАЖДАНСКА СЪВЕЕСТ

Четох и препрочитах антологичната стихосбирка „Необясним захлас“ (2018) на поета **Йордан АТАНАСОВ** и преоткривах един примамлив и вълнуващ поетичен свят, изповедна житейска равностметка, мъдър философски поглед към света и хората, и нужната смелост да останеш верен на себе си.

Нелек е житейският и творчески път на този оригинален творец. Роден в Германия, далече от родното Драганово, в разгара на Втората световна война. Преминал през житейски изпитания той намира своето спасително място в литературата.

Автор на петнадесетина стихосбирки, на романа „Хамовото семе“, съставител на поетични антологии и главен редактор на „Литературен глас“ - Стара Загора.

Установил се в „града на поетите и лпните“ Йордан Атанасов остава верен на скъпото Драганово, където са родовите му корени, съкровениите му спомени и незабравими преживявания край бреговете на Янтра.

Книгата съдържа 70 стихотворения и пет поеми, събрани в осем поетични цикъла. Още встъпителното автобиографично стихотворение „Живот“, разкрива философския поглед на поета към света.

„Необясним захлас“ е концептуално изградена, единна по форма и съдържание стихосбирка. Общите идеи и теми преливат и се допълват от цикъл в цикъл и дооформят облика на един специфичен, по-друг, но запомнящ се творец.

Това е една духовно разтърсваща поезия, но същевременно дълбоко вълнуваща и близка до сърцето на обикновения човек. В поезията на Йордан Атанасов са скрити много истини за времето, в което живеем.

Лирическият му герой се идентифицира като изразител на болките, тежненятия и възжеленията на хората от народа и е съпричастен към тяхната съдба: „Аз трябва да оставя нещо живо, / преди да стана камък и вода“. / „Животът - въртележка дива“/.

Това се вижда от отношението му към такива екзистенциални въпроси за смисъла на живота и смъртта, рода и родината, любовта и свободата. Емоционалното състояние, преживяванията, превръщат поетичните творби в лек за нравствено и духовно оцеляване на мислещия и раним поет, който „от зрънче обич мога да заплача...“ (“Сезач”).

Темата за свободата е изразена най-силно в стихотворенията: „Необясним захлас“, „Дон Кихот от Верей“, както и в алегоричното „Избор“, в което

поетичната картина със заешкия кафез съдържа и човешката драма: „Той пристъпи до оградата позната, / главата си подаде. / И само помириша свободата.“ Така е и с човека предпочита да остане в кафеза, но да е на по-сигурно място.

От детайлите към делничното поетът върви към голямото, с философско прозрение и мъдрост към вечните човешки проблеми и стремеж към морална красота в отношенията между хората. Етичният и естетически критерий на поета е: „Красотата ли?! - / Тя отлага да спаси света...“ / Поет“/.

Йордан Атанасов е непримирим към социалните и обществени недъзи. Социално - гражданските мотиви се открояват силно в стихотворенията: „Сметище“, „Смъртта на София“, „Белите вълци“, „Машина за чистота“ и особено „Ноев ковчег“: „Отпиваме вино и завист на групи. / По-рядко се смеем, по-често се кръстим...“

Поетическото съдържание и емоционален заряд, правят стиховете му завладяващи и обсебващи. Поетът е безкомпромисен към социалните злини, с ясна гражданска позиция, с критично, но и състрадателно перо.

Книгата е една лирическа житейска изповед. Поезията в нея е образна, емоционална и мъдра. На места с тънко чувство на ирония и самоирония - „Необясним захлас“, „Данте и Данчо“, „Питагор“.

Творецът живее с духът на родното Драганово, на река Янтра, с които го свързват съкровени спомени и преживявания. Изпитва тъга по отминалите традиции и обичаи, отишли си във времето, но оставили дълбоки следи в душата му.

Стихотворението „Илинден“ завършва с риторичен въпрос, сякаш отправен към всички нас: „Но къде е моят град, / къде е моето село? / И кой съм аз?!“

Лириктът търси утеха и избавление в любовта и първите трепети и вълнения. Интимните стихотворения: „Нощно къпане“, „Винено цвете“, „Момиче“, „Легенда“ и други, по силата на художественото въздействие напомнят за някои стихове на Лорка: „Много вода изтече по моята Янтра - / от първата обич до сетния грях. / Помня момичето, континенталното лято“. / „Нощно къпане“/. Както и еротичното „Винено цвете“: „Момичето тихо изпища. / Изплашени птици литнаха./ Винено цвете изплува в реката.“

Живопис - Бистра БАКАЛОВА

Вълнуващи са стиховете му посветени на истинските създатели на художествени ценности, на наши и световни знаменитости: Гео Милев, Асен Разцветников, Димчо Дебелянов, Достоевски, Микеланджело, Ван Гог, Артур Рембо, Лотрек и други.

Особено силно е синовното преклонение към Левски, изразено по човешки, искрено и топло: „Над думите и времето прескочи Левски. / Не се побра в бесило, нито / в песни...“

В лириката на Йордан Атанасов срещаме оригинално предметно - сетивно мислене, морални послания и духовна освободеност в стиха. Поет с богата житейска биография и душевни терзания. Лирическият му герой прави една емоционална равностметка на спомени, преживявания, радости и негоди.

Родовата сага на творца по разпръснатите като „Хамово семе“ по света негови родственици и близки е изразена в стихотворенията „Скитница“, „Семето на градинаря“, „Пазител на вечност“, „Душата се завръща“, „Синка“ и други.

Болката и привързаността към рода е искрена, но недостижима: „Как искам всичките до мен да събера: / братята далечни пръснали се по света, / баща ми шурав, майка ми светицата Христана.“ / „Поемата „Семето на градинаря“ /.

С богатото си поетично съдържание, художествено майсторство, тънък психологизъм и хуманни послания се открояват и поемите му: „Балканска линия“, „Болничен пръстен“ и „Душата се завръща“. Наративът на последната е едно лирическо пътешествие - завръщане към рода и корените, към родината и оттам към себе си.

В Поезията на Йордан Атанасов е скрита недостижимостта на естетическия идеал за красивото и доброто в живота, което поета ще продължи да търси „додето рия със перо в своята бразда“.

Високи са нравствените и духовни измерения на лирика, на неговата реалистична и силно въздействаща поезия.

Стихосбирката „Необясним захлас“ утвърждава Йордан Атанасов като поет с рядък художествен дар, със здрави нравствени и етични критерии на творец с гражданска съвест, чувство за достойнство и справедливост.

Иван Д. ХРИСТОВ

ЛИТЕРАТУРНИ ДАРОВАНИЯ ДОКАЗВАТ ТАЛАНТА СИ КРАЙ ДУНАВ

Гостуват ни творци от Лом

Мариета ИВАНОВА

ПРЕРАЖДАНЕ

Искаш ли да оставим миналото?
Да оставим, част от нашия живот,
от нашите отминали преживявания,
да оставим страха, мъката и дори
щастливите съззи!

Искаш ли да погребем миналото?
моето...твоето!!
Да ги изгорим спомените,
като тяло на мъртвец,
и прахта да разхвърлим в природата,
като вечно наказани... мъртви души!

Не си ли спомняш,
че всяка болка, трепет, думи неизказани,
дори съня с кошмарите и изгрева на
плачещи очи,
калиха твоята душа,
дадоха ти сила,
сила за награда ,
ти робските окови да свалиш!

Искаш ли да благодарим на миналото,
и на всички, оставили белег и следи..
и на уроците, които ни бяха верни
приятели,
ръка за ръка,
в тази вечна човешка борба!

Анжела БОРИСОВА

СТИХЪТ НА ЗАЛЕЗА

Най-хубавите стихове
кои са? - Природата!
Какво по-нежно вдъхновение
от залеза красив?
Картина - стих,
слова, рисувани
в простора сини
но трябва и очи отворени
с тях стихът на залеза
да прочетеш.

Брегът на Дунав и ЛОМ

Пламен АНАКИЕВ

ПОЕТИКА, НОВА ЕСТЕТИКА

*На поетите някога нужен бе дим,
а сега ни са нужни мазолести длани.
Ангел Тодоров*

И пак със тях червени пари да своим,
ала вече - като постмодерни титани.

ПАЛМИ РАНЧЕВ

Нито рок-енд-рол, нито рококо –
не му влияе никаква конюктурa.
Той е с боксърски набито око
за добрата литература.

Лилия ЙОРДАНОВА

ВАМПИР

Тлее огън във душата.
Жажда кървава гори.
Шумят горите във тъмата.
Селото спокойно спи.
Сянка мъртва тук пак броди,
нова жертва търси тя.
По глухи улички потайно ходи
с пресъхнала за кръв уста.
Скоро някой закъснял
от там ще мине
и с вампирската ръка
звярът ще го страби силно,
ще впише устни във врата.
Кръвта ще вкуси жадно,
за нов живот ще се роди.
После тялото - вече хладно,
в някой ъгъл ще захвърли.

Тихомир ГОРГАЧЕВ

СЪН

Във ранен следобед на късното лято
по тайна пътека към кея слезнах.
Там чакане лодката, старата лодка
и монта другарка, и волният смях.

Зашляпахме боси по ситния пясък,
нагазихме смело в прохладни води,
прегръна ни ласкаво, с обич реката,
кат гостени чакани в дългите дни.

Завря, залюля се край нази водата
от шег и закачки, от луди игри.
И тъй неусетно покри се небето
с намигата ярки, красиви звезди.

С умора приятна в телата налята
към къщи поемаме тихи, добри,
че мама тревожи се, сърди се татко –
„Къде ли се бавят тез буйни главни“.

Внезапно се сепнах, събудих се значи
от дрямката сладка, от унес блажен,
че съм неочакван, че спомен случаен,
ме върнали бяха в безгрижния ден.

ОГЛЕДАЛЦЕ,
МОЛЯ ТЕ, КАЖИ, ХНН

В предизборната актуалност
лъжа какво е и какво реалност?

О, оглупял човече,
в PR-ските обятия
и фактите вече
са относителни понятия...

СЛЕД
„ЗАПИСКИ ОТ „ПРЕХОДА“
На Ев. Белчева и П. Динеков

Бе наистина е недостижима
Литераторката Б., Евелина. –
И в задушаващата ковиада
направи паметна Динековиада.

БОГОМИЛ РАЙНОВ

И синовното,
и любовното му слово
къпти с блясъка
на разрязано олово.

Виолета ИВАНОВА

ВЯРА

Остават ли остатъци от вяра
в опустошената душа,
личувана от жестокостта,
с която силните остават на върха!
Вяра, че не всеки е роден да побеждава,
но във всеки греє мъничка звезда
и всеки има право да оспори
присъдата, да бъдеш роб
на собствена земя!

Андреана АНДРЕЕВА

HEAVEN

Тук е райт на земята, казвам ти.
Обикалях дълго и го търех.
Срещах много хора, не напривно,
но не можеш да ги взема -
слени са.

Паят седем порти седем ангела,
всяка порта има си магия,
не на всеки зрение е дадено
да ги види и да ги премине.

Тук е райт на земята, вярвай ми.
Ще усетиш цялата вселена,
сутрин щом със слънцето целунеш ме
и разтапам се в любов споделена.

Тук е райт на земята, наш е!
Всичките шамани ще предскажат -
там, където любовта живее
там е райт земен на душата.

Посадихме в райската градина
заедно със теб една магия -
аз и ти,
и после на вратите
седем ангела оставихме да паят.

Някой, някога, ако ги види
в рая тук при нас да запоява!
Ти ще ги загърнеш с бели ризи,
а аз ... аз ще приготвя обяда .

Худ. Теодоси АНТОНОВ - Графика

Крум ГЕОРГИЕВ

РОДЕН КРАЙ

1. Земьо моя, обич несправнима, в твойта пазва кът прекрасен има, под крилото топло на Балкана хубост ненагледва е събрана.

2. Вее вятър свеж от към горите и ухаят билки лековити, слънцето да стигне - в небесата се въздига ято подир ято.

3. С викове и смях децата боси газят бистроструйните потоци, а в недрата коренчета впили посевите плод са народили.

4. Ида ли в чужбина, се завръщам в края роден, в бащината къща. Влята е в сърцето и в душата любовта към теб, Родино свята!

ОДА ЗА МОЯ БАСТУН

Дий, Росинанте, коньо, дий, накуцвайки аз пак те яхам, духът ми шеметно лети, но тялото ми крета плахо. Прегръщам те с една ръка, обхванал тънката ти шия, надолу сведен, но така, че себе си да преоткрия. Когато падна поразен, в ден ненадеен, но очакван, дали мой верен кон, над мен ще цвилши и ще ме оплакваш...

МОЯТ СВЯТ

Европа, ти имаш Да Винчи, Сервантес, артисти прославени и музиканти, ти имаш Бъкингам, ти имаш и Лувъра, но твоята чувственост знае ли, чува ли протяжната песен, побратима с вятъра, която пронизва до дъно душата, замрежда очите, премалва сърцето, отнесла негодите в небитието.

Пространство и време изчезват, когато хорото, навито на няколко ката безприрно се люшка надясно-наляво, от земната мош своя устрем набрало.

Над селища сънни, над снежни върхари, се носят припаяките на коледари и момък, сменил си лището, окраската се възпява в кукер,

скрил се зад маската, а слънцето – чакано ли, ненадейно ли, се озовава – в китно халище грейнало.

Европа, с дворци – моят свят побира се в ракла (кована).

С това съм богат.

КАКВО МИ ДАДОХТЕ, ЖЕНИ

Онази красота и съвършенство на росна капка, припламнала върху пробудените мигли на зората след паднал дъжд, предчувствието за цъфтеж на свежа гранка в гора от люляк, усмивка – с блясък бисерен, целувка с дъх на отлежало вино – свето причастие за влюбени, безаметно опиянение от допир на моминска гръд, до алабастровата гладкост на бедрата стройни, прегръдка, при която тъй се разтопяваш, че ставаш дух безпътен, звук от арфа, понесъл се в безкрайността.

Жени, от вас получих цялата вселена!

ЦЪФТЯТ ДЪРВЕТАТА

Цъфтят дърветата, цъфтят в градината, за кой ли път светлеят клоните в безбрежност, дали с онази плаха нежност там двама влюбени ще спрат – да се целунат пожелали. Дали ще спрат, дали.

Едва ли.

Цъфтят дърветата, цъфтят, познат е пътят – този път до тайната ни продължава. Тъй както влизашме тогава в градината, сред вишнев цвят – души, тела в едно събрали, дали ще влезем дали.

Едва ли.

Цъфтят дърветата, цъфтят...

БЕЗГРИЖНО ЛЯТО

Ела, безгрижно лято, безкраен ден, ела, вдигни ни, жожен вятър на твоите крила.

След шеметно летене из тая синева, спусни ни, да лудеем по росната трева,

до бързата рекичка да стигнем най подир и да се гмурнем всички сред бистрите води...

Училищни неволи, задачи, строг режим ги няма, но защо ли за тях все пак тъжм?

ЗА ОПАШКАТА, КАНДИДАТ – ПРЕЗИДЕНТА И БЪЛГАРСКАТА ОРИС

Захари КАРАБАШИЛIEВ отново изненадва. След повестта „Жажда“ е преди три години предлага на вниманието ни роман, амбициозен и свръх актуален, различен от това, което сме очаквали, но все така много добър.

„Опашката“ е писан седем години. Замислен и реализиран е преди пандемията и звучи като дистопия, но, когато го четеш в условия на изолация и обществено ограничение съвсем не се възприема като горчива сатира на бъдещето, а като съвсем ясна и нагледна плащета ни реалност.

Карабашилев се бори с каверзия въпрос, измъчвал дълго Бодрияр – „Заличаването на Бог ни изправи срещу реалността. Срещу какво ще ни изправи заличаването на действителността?“

Амбицията му е да създаде философски въгъбен роман с послания, извлечени от трудовете на Платон, Хана Аренд, Карл Поппър, Албер Камю, Джордж Оруел и Джордж Агамбен.

Личното ми мнение е, че там, където авторът търси значими обобщения и изводи за обществото и светът, който обитаваме е резоньорски сух, докато стихията му е в умелото и завладяващо пресъздаване абсурдите на делника ни, на катаклизмите и стълкновенията, които тресат родината ни и нас самите.

Опашката, с която се сдобива неочаквано Невена, бъдещата съпруга на писателя Павел Панев, кандидат-президент на републиката и неприличното предложение за най-високия държавен пост, който алтер егото на писателя получава от приятелката му Патриция и генералът в сянка Статев.

Невена е едновременно очарователна, красива, амбициозна – шеф е на дирекция „Сигурност и отбрана“ в Страсбург със задача да предотвратява всякакви конфликти в Европа, единственият истински обичаш Панев персонаж в романа, оказал се с израстък, който я прави РАЗЛИЧНА в нашето консервативно-котловинно общество, явяващ се сериозно препятствие и за кампанията на нейния бъдещ съпруг.

Хрумката с опашката е интересна и забавна, напомняща за русалките, които с песните си са прелъстявали екипажите в морето, но проблемът е, че чак на финала Карабашилев допуска, че не само Невена, но и други ЖЕНИ са с опашки в България – жертва на вирус или мутация. Находката не е развита в дълбочина, вероятно и защото се експонира в разгара на старта на президентската кампания, но наистина може да се съжالياва за недостатъчно пълното разкриване на този феномен.

Карабашилев използва формулата „Какво би станало, ако...“, залагайки повече на фикцията и тревожещите го сериозни въпроси.

За компромиса например, при който известен аполитичен писател е впримчен в мръсна политическа игра, уж с предизвестен успешен край.

Панев на шега се съгласява да стане НОВИЯ избранник на кукловодите в

сянка, да бъде и ново лице, и партийно необвързан, и разчитащ на подкрепата на младите и протестиращите „маски“ срещу статуквото в условия на глобална икономическа, политическа и здравна криза и същевременно да се съгласи да въвежда извънредно и военно положение, в което на базата на назначеното от него служебно правителство плавно и сигурно да въведе диктатурата в България.

Много лесно и същевременно до болка познато би било развита на повествованието в тази посока, при което закономерно накрая държавният глава ще осъзнае какви гафове е допуснал, които, вероятно, биха коствали поста и живота му. Захари Карабашилев избира друг подход, при който обаче също няма хепи енд.

Първоначално Невена става „косвена жертва“ при акцията по отстраняването на опашката ѝ, а след това и самият кандидат-президент доброволно приема саможертвата да бъде прострелян по-казно от охранителя на Статев Ангел в мига на своя триумф, на естрада и пред тъпната, засла плътно центъра на София до паметника на царя Освободител Александър II.

Това е неговото изкупление пред фенове, избиратели и народ. Той, несистемният играч, допуснал да бъде манипулиран от тайните господари на страната, все пак намира сили да разруши сценария и да не се впише в проект, водещ България към еднолична власт и война. Така и Павел, и Невена се оказват поредните жертви на прехода ни и на онази прословута операция, при която гущерът /драконът/ изяжда опашката си, за да се запази статуквото.

От „Опашката“ не лъха оптимизъм или вежди надежди. Романът е в унисон с мрачното настроение, обхванало всички нас в условията на продължаваща пандемия и несвършваща криза на доверие към управниците ни.

Има страници – разговорът на Павел с директора на Националния театър за поредните министерски смени, които звучат с поразяваща суинтовска сила.

Картината на подмолните и задкулисни игри е пресъздадена с впечатляваща точност и сила, правите и страстите около протестите и съответното им медийно отразяване също са разкрити вечно и увлекателно.

Над всички обаче властват образите на Невена, Павел и Статев.

Неизбежната триада, но не и Света Троица – избраният интелектуалец -наивник, неговата спътница – неизбежна жертва и ветеранът, раздаващ картите на властта, загинал след свирена схватка с Павел като истински злодей.

„Опашката“ е един наистина различен за автора си, но много силен роман, от какъвто нашата проза отдавна имаше нужда.

Борислав ГЪРДЕВ

Захари Карабашилев, „Опашката“, 2021, роман, изд. „Сиела“, 390 стр., ред. Веселина Седларска.

ДЪЛГА ЗИМА

Сейфудин. Полша храни и обучава афганистанци и всякакви подобни при дефицити и военно положение, заради натрапено членство в източния блок. Отгоре на туй – блокът е кръстен „Варшавски“.

Сейфудин пишеше дисертация за трептене на машинни фундаменти и се ровеше в публикации за възбудители, честотни спектри и виброемпфери. Темата беше от научното поле на ръководителя му, така беше при социализма, а кога в Афганистан ще гасят трептения на фундаменти, ще се мисли после.

Докторантът беше слаб, грозноват

мъж, с втречени черни очи под ниски вежди, щръкнали уши, бузи, остъргати до синьо, изпръхнали кафяви устни. Носеше две плетени фланели една върз друга под ватирано яке, жалеше се, непрекъснато му е студено. От време на време ползваше Пьотровския примус, черпеше лаборанта с марков индийски чай; пушеше, облегнат на чугунен радиатор пред тоалетните.

През привечер – две го търсиха потайни госпожици. Едната - с кокетна плетена шапчица върху платинена коса, шикозно синтетично яке и предизвикателно стройни крака в ботуши с каби. Другата, по-брунетка от Клеопатра, с весели трапчинки на бузите, устни като яркочервено сърчице и в лисича полушубка.

Уднияваха се със Сейфудин в коридора, шепнеха доверително. Излезеше ли с тях, случваше се ученикът му да остане разгънат на същата страница до другата сутрин. Пореден път не се съдържаш, наминах на Пьотрус.

– Госпожиците пак отвлякоха докторанта.

– Ако си съгънал долари в джоба, пази се и ти. Ама май си на злоти.

– От кога полската пани не търси кавалер с осанка, ами наднича в джоба му?

– То беше някога – Пьотрус запали цигара. – Такива като него разхайтиха тукашните момичета.

Пан Пьотрус беше изселник от Лвов, потдамската конференция бе отменила Полша като кибритена кутия от Прият към Одер; имал чичо, убит в Катин. Недолгобаше социализма, партията, руснаците и германците.

– И знаете ли, кое е най-страшното? Не дефицитът и полицейщината. Отчуждихме се като хора, губим страх от Бога и няма състрадателност. Помня войната, глад, разстрели. Но в нещастieto бяхме по-народ. А сега?

Пьотрус почука с лъжичка по ажурен подчашник, стана, разтъпка се в прохода

между чертожната маса и шкафовете, отпи глътка чай. Настойчив звънец бръмна в коридора, навън затропаха крака. Лаборантът продължи:

– За какво му е на Сейфудин дисертация? Сякаш в Афганистан се препъваш в трептящи фундаменти, а не газиш макови ниви. Залъгва се, че върши нещо, за да не изтърве стипендията. И само той ли? Мен ме гонят по трудова характеристика, съчинена от някой, който не е хващал рапидограф и поялник. Вие, да прощавате, проучавате нещо си, та да се хабилитирате. После се чудим защо социализмът куца...

Следващия понеделник пан Пьотрус не се появи да отключи читалнята. Аз и Сейфудин чакахме пред вратата, поглеждахме ту ръчните си часовници, ту електрическия в коридора. Слязохме в лавката на двора, там можеше да стоплиш гърло с чаша чай, продаваха бисквити и замразени бройлери. Към обед секретарката на департамента предупреди: снежна виелица сварила пан Пьотрус на ски в Закопане, ще се върне най-рано след ден.

Тя беше ниска, носеше се с подкъсена пола, вдигаше косата си на кок, да я удължава. Любезничеше със Сейфудин, а той ѝ се отблагодаряваше с кутия чай „ърл грей“ или някой и друг долар на цена за познати.

Къде да прекераме следобедта, ама да не харчим злоти залудо? Тръгнахме по „Варшавска“, бавни снежинки се въртяха, редяха, жълт снегорин сновеше като бръмбар и наливаше снега на купчини.

Музеят на князете Чарториски, тухлен дом с тежки врати, се вдигаше срещу църква, облегната на крепостната стена. Полският ренесанс е мрачен, Краковската цитадела векове наред е отбивала вълни от нашественици. Сейфудин не се интересуваше от европейско възраждане, но входната такса беше символична, ето къде ще се подслоним.

В анфилада от ниски стаи с прозорци на люспи проблясваха чаши от венецианско стъкло, порцелан със златни шарки, масички, инкрустирани със седеф. Трофейни турски шатри от излиял плат опираха китки пера в тавана, мускети с непомерни приклади висяха по стените. Самоуверени шляхтичи с космати калпаки и лъскави брони, побрали винуштелните им коремни, гледаха предизвикателно от

потъмнели портрети.

Седнахме на ниска софа, като да съзерцаваме картина върху отерещна стена, дежурна служителка, една за няколко зали, надничаше от време на време през драпирания портал, не чува стъпките ни. Нервна тръпка дърпаше Сейфудиновата буза, седи до мен, а е другале. Попитях:

– Какво ти става от сутринта? – Руснаците са решили да се изтеглят от Афганистан.

– Е, не сте ги канили. – Да де, ама какво чака мен и семейството ми? Следвал съм в социалистическа страна.

Мълчах гузно, управниците джирисват грешки и последствия на поданиците си, бил си несъгласен, кой те пита. Сейфудин надигна глас, служителка отново подаде глава зад завесата, той продължи шепнешком. – След защита трябва да си продължа престоя и да прибера тук семейството си. Имам две дъщерички, Аллах да ги пази...

От стената ни гледаше сяпа рамка, немците бяха задигнали картина на Рафаело по време на окупацията. На съседен портрет жена с бисерно нанизче през челото притискаше към рамо скокливо вървеше. Извърнала глава с мил поглед на полудете, което не подозира какви съсини оставят мъжки ботуши, в чужд дом.

Разпоредителката надникна пак, музят не е чакална. Излязохме вън, от свечереното небе продължаваха да падат едри снежинки, щипеха нос и бузи. Време беше да се прибираме, всеки в своето гъльче живот, аз щях да чакам автобус за предградията, Сейфудин наемаше квартира отвъд гарата. На тръгване ме хвана за ръката.

– Госпожиците дете ме обикалят, ти да не мислиш... Мешат се с милиционери и обещават, ще издействат да ми заверят покана за жената и децата. На два пъти им давам по триста долара...

Успокоих го, двете може да са от бранша, но няма да те излъжат; поляците имат страх от Бога. Какво друго да кажа?

Стъпките му чернееха в мокрия сняг, през нощта ще натрупа. На кой господ да се моли Сейфудин; един бе оставил да разстрелят Пьотровския чичо в Катинската гора; заради другия взривяваха училища в Афганистан...

Боговете на доброто и злото са едни същи за целия свят, нищо, че ги знаем под различни имена. Боричкат се в хорските души, зависи кой от тях надделява.

Банко П. БАНКОВ

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4
Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ тел: 042/649-110, GSM 0888790135
Редактори: Румен СТОЯНОВ, Иван БОЧЕВ Красимира БОЖАНОВА
Издател: НЧ „Даскал Петър Иванов“ e-mail: lit_glas@abv.bg
Интернет страница: literaturenglas.com
IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF
УниКредит Булбанк Стара Загора
Печат: „ЛИТЕРА ПРИНТ“ АД - Стара Загора
Не се връщат и не се редактират материали! Абонамент - само в редакцията

ДВЕ НЕОБИЧАЙНИ БЪЛГАРСКИ КНИГИ В БРАЗИЛИЯ

Преди да кажа кои, какви са те, ще помена друг, още по-изненадващ факт: българското литературно присъствие в далечна географски, исторически, културно Бразилия начева през 1915-а, тоест напредва в своето второ столетие. И тамошните заглавия от наши сънародници вървят към 200: разкази, стихове, романи, математика, художествена гимнастика, литературознание, психоанализа, публицистика, мемоаристика...; списание „Български преглед“, съществувало 30 години без държавна подкрепа, четири издателства на българи (две показателно именувани „Хемус“ и „Родна земя“)... Към това учудващо видово разнообразие трябва да прибавим брошурна поема и книга на диск.

В Бразилия съществува поезия, често римувана, печатана брошурно и наричана литература на връв, понеже малоформатните издания са провесвани на канап, връв по събори, панаири, че да ги видят купувачи. Така сложени, те напомнят простир, но вместо ризи, гащи стоят книжни телца, често хванати с щипки за пране. Прощъпулникът ѝ води към Португалия, а под екватора слиза през XVI век. Днес нейни създатели не са, както нявга, безименни люде, авторите биват посочвани. Тя е най-разпространена в една от петте области на Бразилия, Североизтока, той обхваща девет щата. Корици, страници обикновено са украсени с ксилографирани рисунки, препращащи към наивното изкуство. Всяка книжка има по една поема, съставена от шест, осем, десетстишия и може да се чуят рецитирани при съпровод на китара. Обемът на такова книжле обхваща 8, 16, 32, 64 страници. Литературата на връв има свой празник: 19 ноември, в отделни случаи тя упражнява обратно влияние, върху изящната словесност. В гр. Форталеза, столица на щата Сеара, посетих (2013) Музей на литературата на връв/канап. Бихме могли на български да я преведем канапена книжнина. Тя е предмет на изследваческо внимание у културолози,

литературни, художествени критици, фолклористи. Сюжети черпи от местни, щатски, национални събития, известни личности. Впрочем Областната библиотека, Русе, откри на 17.5.2014 изложба с моята сбирка от канапени книги.

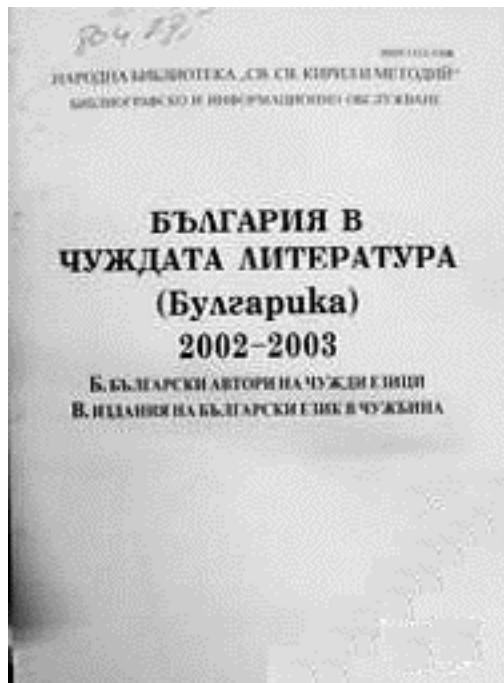
Съвсем неочаквано в оная поредица от хиляди заглавия се яви „Бесарабците на остров Аншиета – българи и гагаузи“. С пояснение: „Вдъхновено по книгата „Наказание и смърт“, от Жорже Косиков“. Художник Еривалдо. Кому я дължим? Жозе Франклин да Силвейра, написал десетки творби в това чуждо нам поприще, преразказва на 8 страници онова, което Жорже Косиков, сам той потомък на родители бесарабски българи, бе изнесъл в документалната си книга „Наказание и смърт“ (2017).

През 1926-а две хиляди българи, жертви на свирепо румънско етническо прочистване, отиват немили недраги в Бразилия. Както става обикновено, действителността жестоко се разминава с щедрите предварителни обещания, новодошлите се разбунтуват, военни ги натоварват на влак и закарват до атлантическия бряг, щат Сан Пауло, след туй ги прехвърлят в остров Аншиета, до 1955-а каторга и отстоящ на пет километра спрямо континенталната суша. Поради лошите условия за сто дена умират 151 души, почти всички деца и сега там има българско гробище. Това е първият случай, когато канапена книга проговорва за българи и то определя стойността ѝ за нас. Книжката съдържа 32 шестстишия, всяко придружено от малка снимка, някои свързани с българи.

Друга творба също отразява съдбата на бесарабските българи, но тоя път става дума за роман и то написан от двамина: Жорже Косиков и Маркош А. Вазняк, тоже бесарабски потомък. Не всеки ден в Бразилия, а и не само там по чужбина, излиза художествено четиво с действащи лица българи. Онасловено е „Васил – българският преселник“ (2017). Това повествование видя бял свят не върху хартиен носител, а на диск. Тоест в началото на своята втора стогодишнина българо-бразилските литературни отношения разполагат вече и с виртуално издание. Ето какво пише върху лицевата страна на кутията с диска: „Той (Васил, Р. С.) запазил пепелта от една пламенна любов, която никога не изтляла тайна и трагична в сърцето на един българин“. А върху гърба на кутията бележка цели да привлече купувач:

„Започва в Бесарабия (сегашна Молдавия), по време на румънското робство върху тая руска провинция, в началото на XX век.

Двама млади, Светлана и Васил, се влюбват, веднага след неговото завръщане от Първата световна война. Въпреки че баща ѝ е виден местен политик, изнасилват я сержант от румънската войска и бойците му.

Младешът Васил, ужасен, обещава отмъщение и по злокобен план подхранва преднамерено приятелство със сержанта, командващ изнасилвачите.

Васил следва живота си, оженва се за Екатерина и двойката се преселва в Бразилия с малкия брат на годеницата, образува семейство, усвоявайки целинни земи. Той никога не забравя Светлана и в зряла възраст се отдава на пиянство.

Странното изчезване на сержант Константиnescу е предмет на полицейски разследвания, издирващи убиеца. Терзанията на Васил е огромно, води го до отчаяние.

Избухва Втората световна война и Николай, син негов, е включен в бразилските експедиционни сили.

Завършила войната, Николай е награден и повишен офицер в бразилската войска, заради храбростта му. Нова Бесарабия, преселническа колония, има нечуваното присъствие на кагебистки агент и нацисткия лекар Йозеф Менгеле“.

Става дума за роман обемист, над 600 страници и 81 снимки. Ще отбележа, че Бразилия е от малкото страни, в която нашите книги са повече, от колко нейни тук. Вземайки пред вид, че тя по население и площ заема шесто и пето място в света, съотношението е наистина впечатляващо. Двете необичайни творби за лишен път напомнят, че наистина си заслужава един докторат върху българска литература в Тропическия великан, че да обхване цялостната картина, пък още по-уместно върху българо-бразилските литературни отношения. Благоприятни предпоставки да бъде написано такова изследване отдавна са на лице: от 1992-а Софийският университет „Свети Климент Охридски“ приема студенти в специалност португалска филология. Но както бива обичайно, предпочитаме да хленчим, дека националното ни самочувствие е неоправдано принижено, вместо да работим целенасочено за неговото повишаване, защото никой освен нас няма да ни го създаде, още по-малко да ни падне готово готовеничко от небото.

Румен СТОЯНОВ

ЗАВЕТИ КЪМ СИНОВЕТЕ

Ръдиард КИПЛИНГ

АКО

*Ако владееш се, когато всички,
треперят, а наричат теб страхлив;
Ако на своето сърце единичко
се довериш, но бъдеш предпазлив;
Ако изчакаш, без да се отчайваш;
наклеветен — не сееш клевети;
или намразен — злоба не спотайваш;
но... ни премъдър, ни пресвят си ти;*

*Ако мечтаеш, без да си мечтател;
ако си умен, без да си умник;
Ако посрещаш Краха — зъл предател —
еднакво със Триумфа — стар циник;
Ако злодеи клетвата ти свята
превърнат в клопка — и го понесеш,
или пък видиш сринали нещата,
градени с кръв — и почнеш нов градеж;*

*Ако на куп пред себе си заложиш
спечеленото, смело хвърлиш зар,
изгубиш, и започнеш пак, и можеш
да премълчиш за неуспеха стар;
Ако заставиш мозък, нерви, длани-
и изхабени — да ти служат пак,
и крачиш, само с Волята останал,
която им повтаря: „Влезте в крак!“*

*Ако в тълпата Лорда в теб опазиш,
в двореца — своя прост човешки смях;
Ако зачиташ всеки, но не лазиш;
ако от враг и свой не те е страх;
Ако запълниш хищната Минута
с шейсет секунди спринт, поне веднъж;
Светът е твой! Молбата ми е чута!
И главно, сине мой — ще бъдеш Мъж!*

Стамен ПАНЧЕВ

СИНЕ МОЙ

*Сине мой, надежда скъпа моя,
радост в грижи, грижа в радостта,
може би последен ден е тоя,
в който те милува твой баща.
Аз отивам, за да се не върна,
дълг отечествен зове ме в бой,
може би не ще те веч прегърна,
теб не ще продумам, сине мой!*

*Сине мой, аз те благославям,
нека бог закриля теб в света.
На теб сал един завет оставям —
свет завет на грижовен баща.
С него расти, възмъжавай, сине,
моето богатство ти е той,
с него татко ти не ще загине —
ще живее с тебе, сине мой!*

*Сине мой, живея със светлий спомен
на родинолюбците деди,
гражданин бъди ти всявга скромно,
честен в мисли и в дела бъди,
вярвай в идеали благородни,
с тях окрилен в мирен труд ил` в бой,
дай живота си за края родни —
българин бъди горд — сине мой!*

*Сине мой, надежда скъпа моя,
радост в грижи, грижа в радостта,
може би последен ден е тоя,
в който виждаш своя ти баща.
Аз отивам, за да се не върна,
дълг отечествен зове ме в бой —
дай да те целуна и прегърна,
може би за сетньо, сине мой!*